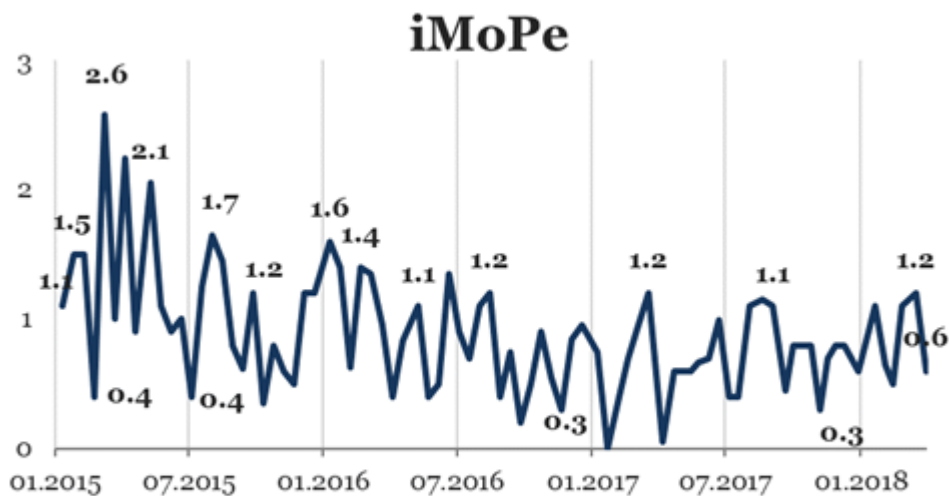

iMoRe №81. Кволим темпом: платних доріг та корпоративних договорів виявилось замало

Індекс моніторингу реформ (iMoRe) склав +0.6 бала з 12 по 25 березня 2018 року. У цьому періоді позитивні зрушення відбулись у законодавстві, яке стосується урядування, державних фінансів та бізнес-середовища. Головні події цього раунду - закон про будівництво платних доріг та про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю.

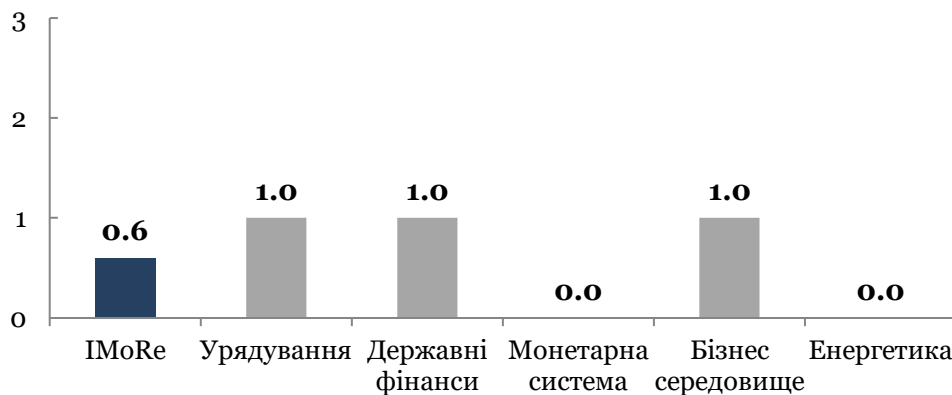
У попередньому раунді індекс дорівнював +1.2 з можливих від -5.0 до +5.0

Графік 1. Динаміка Індексу моніторингу реформ

iMoRe може приймати значення від -5 до +5, значення вище за +2 розглядається як прийнятний темп реформ

Графік 2. Значення iMoRe та його компонентів у поточному раунді оцінювання

Головні події випуску

1. Закон про будівництво платних доріг, 2.0 бала

Світовий економічний форум [оцінює](#), що за рівнем якості доріг Україна посідає 130 місце з 138 країн. За даними Міністра інфраструктури, понад [90% автошляхів](#) потребує ремонту. Бюджетних коштів [недостатньо](#), щоб забезпечити ремонт наявних доріг та побудову нових, які б були задовільної якості.

Для поліпшення якості доріг за умов обмеженого бюджетного фінансування доцільно залучати приватні інвестиції з використанням інструментів державно-приватного партнерства (ДПП). Зокрема поширеною в світі [формою ДПП](#) у сфері доріг є будівництво та утримання і ремонт дороги приватним інвестором, який отримує за це плату за користування дорогою або ж землю для розвитку інфраструктури. При цьому інвестор отримує дорогу в довгострокове управління.

Формально, законодавство, яке [регулює концесії](#) на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг існує в Україні з 2000 року. Проте, з того часу жодної концесійної дороги не було побудовано. Серед вузьких місць цього закону була нечітка процедура рішення щодо будівництва на умовах концесії, механізм відведення земельних ділянок для будівництва, експлуатації та обслуговування дороги.

Закон [2304-VIII](#) від 27.02.2018 вирішує ці проблеми. Він визначає, що:

- у концесію можна передавати дороги загального користування державного значення;
- В концесію можна буде передавати лише нові дороги,
- після прийняття рішення про будівництво дороги на умовах концесії забороняється вчиняти будь-які дії щодо земельних ділянок, що передбачені для будівництва та експлуатації;
- рішення щодо проведення концесійного конкурсу приймає КМУ та в ньому мають бути визначені технічні параметри автомобільної дороги, граничний строк, на який надається концесія, граничний розмір компенсацій концесіонеру, маршрут альтернативного безоплатного проїзду тощо;
- максимальний розмір плати за разовий проїзд визначає КМУ, він індексується з урахуванням інфляції.

VoxUkraine звертався до ініціаторів закону для отримання коментарів, проте, відповідь не отримав.

Коментар експерта

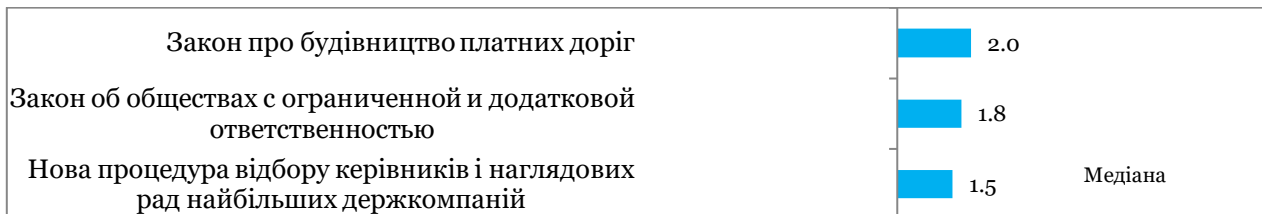
“Концесія - це інструмент залучення приватних інвестицій до будівництва та управління інфраструктурними об'єктами, який довів свою ефективність у ЄС. Дороги, які будують та передають в експлуатацію на умовах концесії будуть платними. Згідно з новим законом, дороги стають платними лише за умови забезпечення альтернативного проїзду безоплатними дорогами. При цьому, довжина альтернативної дороги не має перевищувати платну більш ніж вдвічі.

Планується, що перші концесійні дороги Львів-Краковець і Київ-Умань почнуть будувати у 2019 році. Вони будуть складовою автобану, що поєднає Балтійське і Чорне море з Гданська до Одеси.

Закон, в цілому, є позитивним. Однак, як завжди, ефект залежатиме від його впровадження. Зокрема, законом передбачено компенсацію коцесіонеру у разі, якщо його річний дохід від управління дорогою, є меншим за заплановану суму. Ця сума визначається в техніко-економічному обґрунтуванні (ТЕО), яке затверджує КМУ. Неякісно підготовлене ТЕО із завищеним плановим рівнем користування дорогою може створювати корупційні ризики або призводити до невиправданих видатків бюджету.”

Тетяна Тищук, VoxUkraine

Графік 3. Події, що визначали значення індексу, оцінка події є сумою її оцінок за напрямками, тому вона може перевищувати +5, або бути меншою за -5

2. Закон про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю, +1.8 балів

Чинне законодавство про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю є суперечливим та застарілим. Воно створює багато проблем при веденні бізнесу, тому у власників бізнесу з'являються додаткові стимули створювати підприємства в інших юрисдикціях, зокрема в офшорах. Зокрема, серед них:

- учасникам товариства не гарантується доступ до фінансових документів товариства,
- не визначений механізм виключення учасника з товариства,
- відсутня можливість створення наглядової ради,
- відсутній належний механізм контролю за діяльністю виконавчого органу підприємства.

Закон [2275-VIII](#) від 06.02.2018 вирішує ці проблеми. Він регулює відносини, які пов'язані із створенням, діяльністю та припиненням товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю. Механізми, які запроваджуються, відповідають Європейській практиці та усувають існуючі прогалини. Новий закон набуває чинності у червні 2018.

Коментарі експертів

“В цілому я дивлюся на цей закон з оптимізмом. Найбільш швидкий та помітний ефект можна очікувати у сфері M&A. Наприклад, наразі продаж українського ТОВ – доволі непростий процес, навіть якщо це абсолютно безконфліктна ситуація. Передбачена новим законом можливість передання частки у товаристві за актом приймання-передачі без внесення змін до статуту та без участі інших учасників товариства, на нашу думку, є важливою зміною. З практичної точки зору, як і раніше, важливе значення матиме те, яку позицію будуть займати державні реєстратори та нотаріуси. Ми вже спілкувалися з

деякими з них і розуміємо, що вони не повною мірою опрацювали і зрозуміли усі нововведення, однак до набуття законом чинності ще є достатньо часу.

Стосовно корпоративних угод їхнє пряме закріплення у законодавстві, безумовно, є великим кроком вперед (хоча формально першим у цьому плані був Закон №1984-VIII, який набув чинності у лютому цього року). Разом з тим, принаймні на початковому етапі, варто з обережністю ставитися до укладення таких угод в Україні, оскільки тут ключове значення матиме судова практика, яка ще має сформуватися. Практична доцільність укладення корпоративних договорів в Україні буде напряму залежати від того, наскільки ефективно українські суди зможуть забезпечувати їхнє виконання.

Одним з аспектів закону, що викликав жваве обговорення серед колег-юристів, є збереження можливості виходу учасника з товариства (хоча і у більш компромісному варіанті, ніж це є у чинному законодавстві). Можливо, слід було дозволити учасникам ТОВ самотійно врегулювати це питання у статуті. “

Альберт Суч, Ernst & Young

“Прийнятий закон значно підсилює чинне законодавство що регулює господарські відносини учасників товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю.

Закон містить багато досить важливих нововведень які значно розширюють права учасників товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю. Так, законом знято обмеження з кількості учасників товариств (не більше 100 осіб), скасовано обов'язок учасників вказувати у статуті розмір статутного капіталу та склад учасників ТОВ, законом встановлюється відповідальність виконавчого органу та наглядової ради всім своїм майном перед товариством за збитки, заподіяні їх діями або бездіяльністю, а також інші.

Нарешті, законодавством встановлюється поняття корпоративного договору - правочину який встановлює “правила гри” для засновників (учасників) товариства. На відміну від статуту товариства який є публічним документом, корпоративний договір є конфіденційним, за винятком випадків коли його стороною є держава або його органи.

Корпоративний договір також може містити порядок та умови продажу або купівлі часток у статутному капіталі товариства, а також визначатиме випадки коли таке право або обов'язок виникатиме. Така можливість існувала й раніше, учасники товариств могли врегулювати такі відносини шляхом укладання договорів, але в даному випадку законодавцем встановлена досить деталізована норма на рівні закону.

Також позитивною новелою закону є можливість створення наглядових рад для ТОВ та ТДВ. Члени яких зможуть виконувати свою роботу на підставі трудового або цивільно-правового договору, що дає можливість іноземцям які входять до таких органів не отримувати дозволу на працевлаштування.

Хоча не обійшлося без ложки дьогтю в бочці меду, прийнятий закон не містить істотних умов корпоративного договору, тобто чітко визначених, обов'язкових положень без яких такий договір вважатиметься не укладеним (чинним). Через що між учасниками товариства можуть в майбутньому виникати спори які будуть вирішуватись в судах.“

Ярослав Кудлацький, аналітик Київської Школи Економіки

Коментарі реформаторів

“По-перше, ми нарешті позбулися вад застарілого законодавства та створили якісний закон, який відповідає нормам та концептуальними підходам, характерним для законодавчих актів Європейського Союзу та країн-членів ЄС.

Окрім загального врегулювання на якісно новому рівні питання статусу, порядку створення та припинення діяльності товариств, прав та обов'язків учасників, закон містить також ряд інших важливих норм - можливість створення наглядових рад при товариствах, регулювання корпоративних договорів (shareholder agreements).

По-друге, створені доступні та надійні механізми захисту прав та інтересів учасників, передбачена можливість швидкого та справедливого вирішення внутрішніх конфліктів, що дозволить швидко в договірному порядку вирішувати спірні питання, та позбавить учасників судового тягара.

Це в комплексі створює значно привабливіші умови для міжнародних інвесторів в Україну та спрощення умов ведення підприємницької діяльності.”

Вікторія Войціцька, Народний Депутат України

“Поширена оффшоризація будь-якого більш-менш помітного українського бізнесу пов'язана не тільки, а часто і не стільки, з метою оптимізації оподаткування, а й з бажанням побудувати якісну корпоративну структуру, у юридично значущий спосіб описати взаємодію партнерів по бізнесу, створити корпоративний договір (shareholders agreement) з використанням англійського права і в разі виникнення проблем між партнерами - отримати справедливе судове рішення.

У зв'язку з цим внесення змін до українського корпоративного законодавства, спрямованих на легітимізацію цих елементів англійського права - одна з найважливіших завдань по залученню в країну інвестицій. Інвестор повинен відчувати себе комфортно в українському правовому полі і в якості мажоритарного і в якості міноритарного акціонера (учасника).

Для вирішення цього завдання і з'явилися нові закони про корпоративних договорах, про акціонерні товариства та товариства з обмеженою і додатковою відповідальністю, було введено поняття «ескроу договору» і «ескроу рахунки».

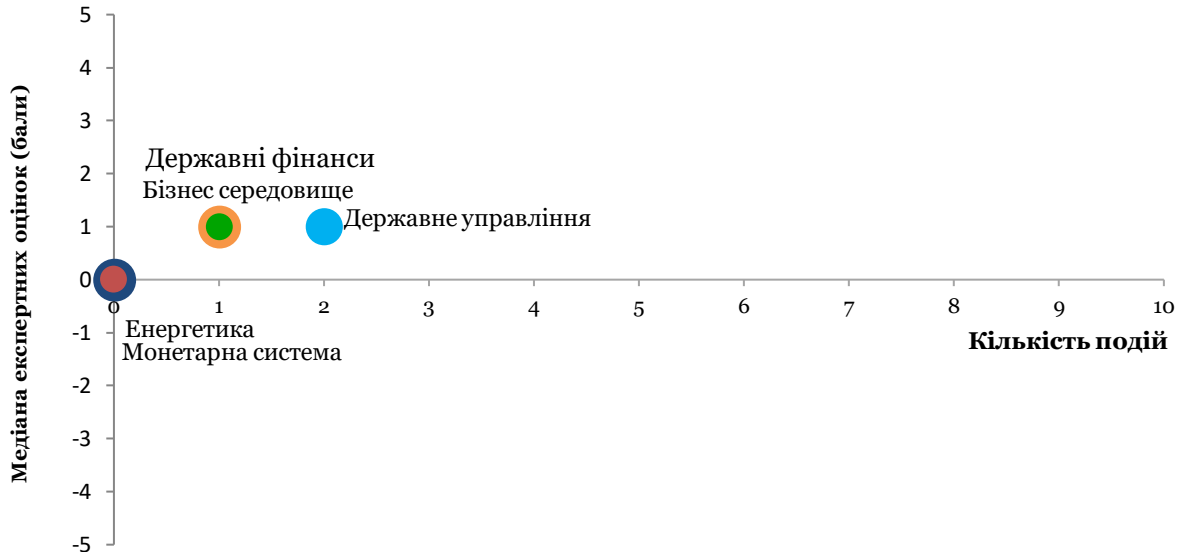
Нові важливі положення закону:

- 1. З'явилася можливість юридично значущого укладання корпоративного договору в українському правовому полі.*
- 2. З'явилися збалансовані механізми захисту як мажоритарного, так і міноритарного учасника товариства.*
- 3. Регулювання прав учасників стало значно прозорішою і гнучкіше, зменшився ризик рейдерських захоплень.*
- 4. Знято заборони на внесення в якості оплати частки кредитних грошей та векселів, на обмін боргів на частки.*

5. Суттєво спрощено питання переходу прав власності часток в товаристві і їх реєстрація.
6. Введено можливість створення Наглядової Ради в товариствах з обмеженою та додатковою відповідальністю.”

Григорій Шверк, Народний Депутат України

Графік 4. Значення окремих компонентів Індексу та кількість подій

Таблиця 1. Оцінки всіх подій та прогресу реформ за напрямками

Державне управління	+1.0
Закон про будівництво платних доріг	+1.0
Нова процедура відбору керівників і наглядових рад найбільших держкомпаній	+1.5
Державні фінанси	+1.0
Закон про будівництво платних доріг	+1.0
Монетарна система	0.0
Бізнес середовище	+1.0
Закон про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю	+1.8
Енергетика	0.0

(Див. графіки та таблиці на сайті http://imorevox.in.ua/?page_id=577, http://imorevox.in.ua/list_rounds.php)

Довідкова інформація: Індекс Моніторингу Реформ (iMore) VoxUkraine призначений надавати комплексну оцінку зусиллям влади України зі впровадження економічних реформ. Індекс базується на експертних оцінках змін у регуляторному середовищі за п'ятьма напрямками:

1. Державне управління
2. Державні фінанси
3. Монетарна система
4. Бізнес середовище
5. Енергетика

Детальніше про Індекс та методологію розрахунку можна дізнатись на сайті imorevox.org.

[VoxUkraine](#) - це ініціатива, створена групою міжнародних та вітчизняних економістів, присвячена реформам та економічному розвитку України. Цілями VoxUkraine є поширення науково обґрунтованого аналізу та коментарів щодо економічних та суспільно-політичних подій в Україні, підвищення рівня дискусії та формулювання системного підходу до реформ, а також інтеграція України в світову мережу економістів та діячів, відповідальних за економічну політику.

Головний інформаційний
партнер

interfax-УКРАЇНА
ІНФОРМАЦІЙНЕ АГЕНТСТВО

Партнери проекту

